

**Komitet za koordinaciju nadzora finansijskog
sektora Republike Srpske**

**IZVJEŠTAJ KOMITETA ZA KOORDINACIJU NADZORA
FINANSIJSKOG SEKTORA REPUBLIKE SRPSKE
za 2012. godinu**

*Banja Luka,
juni 2013. godine*

SADRŽAJ

Riječ predsjedavajućeg	3
1. O Komitetu	4
1.1. Osnivanje i ciljevi funkcionisanja Komiteta	4
1.2. Komisija za saradnju nadzornih organa finansijskog sektora	6
1.3. Zakonska regulativa	7
2. Izvještaj o radu Komiteta	8
2.1. Aktivnosti koje se odnose na operativno funkcionisanje Komiteta	8
2.2. Aktivnosti koje se odnose na unapređenje sektora.....	8
2.2.1. Održavanje stabilnosti finansijskog sistema.....	8
2.2.2. Saradnja u obavljanju nadzora.....	10
2.2.3. Promocija i edukacija	10
2.2.4. Institucija ombudsmana.....	11
2.2.4.1. Ombudsman u osiguranju	11
2.2.4.2. Ombudsman u bankarstvu	12
3. Stanje finansijskog sektora u 2012. godini	15
3.1. Bankarski sektor	15
3.1.1. Osnovni pokazatelji.....	15
3.1.2. Bilans uspjeha bankarskog sektora.....	16
3.1.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope banaka	17
3.2. Mikrokreditne organizacije	18
3.2.1. Osnovni pokazatelji.....	18
3.2.2. Bilans uspjeha MKO	19
3.2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope MKO.....	20
3.3. Davaoci lizinga.....	20
3.3.1. Osnovni pokazatelji.....	20
3.4.2. Bilans uspjeha sektora osiguranja	22
<i>Tabela 34.3. Pokazatelji rentabilnost imovine i rentabilnosti vlastitih sredstava</i>	23
3.4.3. Pregled ostalih učesnika na tržištu osiguranja.....	24
3.5. Tržište kapitala	24
3.5.1. Osnovni pokazatelji.....	24
3.5.2. Tržišni učesnici i listirane hartije	26
3.5.3. Investicioni fondovi.....	27
3.6. Per capita pokazatelji.....	28
4. Prijedlog mjera i aktivnosti za 2013. godinu	30

Riječ predsjedavajućeg

Izveštaj Komiteta za koordinaciju nadzora finansijskog sektora Republike Srpske za 2012. godinu pripremljen je u skladu sa članom 21. Zakona o Komitetu za koordinaciju nadzora finansijskog sektora Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 49/09), a sadrži izvještaj o radu, skraćeni prikaz stanja cjelokupnog finansijskog sektora, sa prijedlogom mjera i aktivnosti za dalji razvoj i napredak finansijskog sektora Republike Srpske.

U ovom izvještajnom periodu finansijski sektor Republike Srpske globalno gledano zadržao je stabilnost, bez većih strukturnih poremećaja. Ipak, primjetan je porast sistemskih rizika, te je praćenje finansijske stabilnosti postalo znatno kompleksnije. U tom smislu, u narednom periodu može se očekivati negativni uticaj poremećaja i problema u funkcionisanju realnog i javnog sektora na finansijski sektor.

Bankarski sektor i dalje dominira u finansijskom sektoru Republike Srpske, posmatrano kroz učešće aktive, ali uz kontinuiran porast učešće aktive društava za osiguranje. I u ovom izvještajnom periodu, nastavljen je rast depozita, opšti pad kamatnih stopa, te rast premije osiguranja. Evidentan je razvoj tržišta dužničkih hartija od vrijednosti i značajan rast tržišta trezorskih zapisa. Osnovni podaci o finansijskom sektoru nalaze se u posebnom dijelu ovog izvještaja, a detaljniji pokazatelji i analize biće predmet izvještaja nadležnih nadzornih organa.

Poseban segment rada Komiteta u narednom periodu će biti usmjeren na zaštitu i edukaciju sadašnjih i budućih korisnika finansijskih usluga. Aktivnosti Komiteta u ovoj oblasti su započete, u 2012. godini, kroz sveobuhvatnu analizu stanja i izradu Informacije o aktivnostima i identifikovanim slabostima u oblasti finansijske edukacije u Republici Srpskoj, ali i kroz ostvarivanje saradnje sa visokoškolskim ustanovama u cilju finansijske edukacije mladih/studenata.

Unapređenje saradnje u obavljanju nadzora i dalji razvoj regulatornog okvira zasnovanog na direktivama Evropske unije i opšte prihvaćenim principima supervizije, a u cilju zaštite potrošača na finansijskom tržištu, predstavlja okosnicu Plana rada za 2013. godinu.

Božana Šljivar,
predsjedavajući Komiteta
za 2012. godinu

Mira Potkonjak,
predsjedavajući Komiteta
za 2013. Godinu

1. O Komitetu

1.1. Osnivanje i ciljevi funkcionisanja Komiteta

Komiteo za koordinaciju nadzora finansijskog sektora Republike Srpske (u daljem tekstu: Komitet) osnovan je Zakonom o Komitetu za koordinaciju nadzora finansijskog sektora Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 49/09, u daljem tekstu: Zakon). Zakonom je, pored osnivanja Komiteta, regulisan naćin međusobne saradnje i koordinacije Komisije za hartije od vrijednosti Republike Srpske, Agencije za bankarstvo Republike Srpske i Agencije za osiguranje Republike Srpske (u daljem tekstu: nadzorni organi).

Ćlanovi Komiteta su: ministar finansija Republike Srpske, predsjednik Komisije za hartije od vrijednosti Republike Srpske, direktor Agencije za bankarstvo Republike Srpske i direktor Agencije za osiguranje Republike Srpske.

Cilj osnivanja Komiteta je održavanje stabilnosti i efikasnosti finansijskog sektora u cjelini, kao i pojedinaćnih segmenata, te obezbjeđenje zaštite prava korisnika finansijskih usluga. Ovaj cilj se treba postići, pored ostalog, uspostavljanjem razlićitih oblika koordinirane saradnje nadzornih organa, kao osnove za sveobuhvatan i sinhronizovan nadzor razlićitih aktivnosti, koje finansijske institucije obavljaju na trţištu. Kontinuirana i efikasna saradnja nadzornih organa, te konvergentnost principa i prakse supervizije, mehanizmi su putem kojih supervizija prati razvoj trţišta, te na fleksibilan i proaktivan naćin, odgovara novim i složenijim zahtjevima. Ovakav pristup superviziji finansijskog sektora u skladu je sa direktivama Evropske unije i savremenom međunarodnom praksom.¹

Prema Zakonu, u najširem smislu, nadležnost Komiteta obuhvata saradnju nadzornih organa, koja se odvija kroz:

- a) kreiranje i sprovođenje jedinstvene strategije i smjernica iz oblasti regulisanja i nadzora finansijskog sektora,
- b) iniciranje usaglašavanja propisa sa zahtjevima trţišta, međunarodnim standardima i propisima Evropske unije,
- v) planiranje zajednićkih aktivnosti i praćenje realizacije zakljućenih sporazuma,
- g) identifikovanje potencijalnih problema i uoćavanje kriznih situacija radi izbjegavanja negativnih posljedica,
- d) zauzimanje stavova i predlaganje mjera radi jaćanja i unaprećivanja nadzora finansijskog sektora,
- đ) obezbjeđenje pristupa informacijama i razmjenu podataka potrebnih u postupku sprovođenja nadzora finansijskih organizacija,
- e) razmjenu podataka u postupku izdavanja dozvola,
- ž) razmjenu podataka o ćinjenicama i dogaćajima koji se odnose na povezana lica, koja mogu imati uticaja na situaciju ili radnju koja je predmet kontrole drugog nadzornog organa,
- z) obezbjeđenje podataka potrebnih za rješavanje pojedinaćnih pitanja i donošenje odluka,

¹The High Level Group on Financial Supervision in EU Report, chaired by Jacques Delarosiere, Brussels, 2009.

-
- i) organizovanje zajedničkih kontrola,
 - j) obezbjeđenje i razmjenu informacija o nepravilnostima utvrđenim od nadzornog organa u vršenju kontrole, ako su uočene nepravilnosti važne za rad drugih nadzornih organa,
 - k) organizovanje i obezbjeđenje zaštite prava korisnika usluga finansijskog sektora i
 - l) druge zajedničke aktivnosti koje doprinose jačoj koordinaciji i sprovođenju nadzora finansijskog sektora.

U skladu sa odredbama člana 21. Zakona, Komitet podnosi godišnji izvještaj Narodnoj skupštini Republike Srpske, posredstvom Vlade Republike Srpske.

Članovi Komiteta u 2012. godini, po funkciji, bili su:

1. Božana Šljivar, predsjedavajući (Agencija za osiguranje RS).
2. Slavica Injac, član (Agencija za bankarstvo RS),
3. dr Zoran Tegeltija, član (ministarstvo finansija RS),
4. Mira Potkonjak, član (Komisija za hartije od vrijednosti RS) i

Predsjedavajući komiteta za 2012. godinu je bila Božana Šljivar, a predsjedavajući za 2013. godinu je Mira Potkonjak.

1.2. Komisija za saradnju nadzornih organa finansijskog sektora

U skladu sa odredbama člana 12. Zakona Komitet formira Komisiju za saradnju nadzornih organa finansijskog sektora (u daljem tekstu: Komisija za saradnju) radi sprovođenja sporazuma i realizacije zadataka Komiteta.

U skladu sa Zakonom i opštim aktima Komiteta, zadaci Komisije za saradnju su da:

- a) predlaže jedinstvenu strategiju i smjernice razvoja nadzora finansijskog sektora i međusobnog djelovanja nadzornih organa,
- b) priprema i predlaže godišnji plan zajedničke saradnje nadzornih organa,
- v) prati realizaciju zaključenih sporazuma o međusobnoj saradnji nadzornih organa,
- g) razmatra i analizira potrebu usaglašavanje propisa sa zahtjevima tržišta, međunarodnim standardima i propisima Evropske unije,
- d) zauzima stavove i predlaže mjere radi jačanja i unapređivanja nadzora finansijskog sektora,
- đ) prati sprovođenje zajedničkih kontrola nadzornih organa,
- e) predlaže odluke o načinu organizovanja i sprovođenja zaštite prava korisnika finansijskih usluga,
- ž) predlaže akte potrebne za funkcionisanje rada Komiteta,
- z) priprema izvještaje o preduzetim aktivnostima i godišnji izvještaj o radu i
- i) razmatra druga zajednička pitanja koja se odnose na poslove i zadatke nadzornih organa.

Članovi Komisije za saradnju u 2012. godini bili su:

1. mr Tamara Pejić-Petković, koordinator (Agencija za osiguranje Republike Srpske),
2. Željka Rakocija, član (Agencija za bankarstvo Republike Srpske),
3. mr Snježana Rudić, član (ministarstvo finansija Republike Srpska) i
4. Sara Savanović, član (Komisija za hartije od vrijednosti Republike Srpske).

Članovi Komiteta i Komisije za obavljanje poslova u okviru ovih tijela ne primaju naknade.

1.3. Zakonska regulativa

Zakonodavni okvir, kojim je uređen rad Komiteta, čine:

- Zakon o Komitetu za koordinaciju nadzora finansijskog sektora Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 49/09),
- Sporazumu o saradnji nadzornih organa finansijskog sektora u RS,
- Poslovnik o radu Komiteta za koordinaciju nadzora finansijskog sektora Republike Srpske i
- Poslovnik o radu Komisije za saradnju nadzornih organa finansijskog sektora.

Nadzorni organi imaju poseban zakonodavni okvir kojim se uređuje funkcionisanje pojedinih segmenata finansijskog sektora i to:

- Zakon o tržištu hartija od vrijednosti („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 92/06, 34/09 i 30/12),
- Zakon o preuzimanju akcionarskih društava („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 65/08 i 92/09),
- Zakon o investicionim fondovima („Službeni glasnik Republike Srpske“, br.92/06) i
- Zakon o privrednim društvima („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 127/08 i 58/09),

kao i 31 podzakonski akt, koje je usvojila Komisije za hartije od vrijednosti RS;

- Zakon o bankama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 44/03, 74/04 i 116/11),
- Zakon o Agenciji za bankarstvo Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br.67/07 i 40/11),
- Zakon o osiguranju depozita u bankama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 20/02, 18/05 i 100/08),
- Zakon o sprečavanju pranja novca („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 53/09),
- Zakon o lizingu („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 70/07 i 116/11),
- Zakon o mikrokreditnim organizacijama („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 64/06 i 116/11) i
- Zakon o štedno-kreditnim organizacijama („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 93/06),

kao i 110 podzakonskih akata, koje je usvojila Agencija za bankarstvo RS;

- Zakon o društvima za osiguranje („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 17/05, 1/06, 64/06 i 74/10);
- Zakon o posredovanju u osiguranju („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 17/05, 64/06 i 106/09),
- Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostalim obaveznim osiguranjima od odgovornosti („Službeni glasnik Republike Srpske“, br.102/09) i
- Zakon o dobrovoljnim penzijskim fondovima i penzijskim planovima („Službeni glasnik Republike Srpske“, br.13/09),

kao i 67 podzakonskih akata, koje je usvojila Agencija za osiguranje RS.

2. Izvještaj o radu Komiteta

Komitet je u 2012. godini u cilju ispunjavanja svojih nadležnosti održao četiri sjednice, a Komisija je takođe održala četiri sjednice.

2.1. Aktivnosti koje se odnose na operativno funkcionisanje Komiteta

U 2012. godini donesene su slijedeće odluke:

- izabran je predsjedavajući Komiteta iz Agencije za osiguranje, gđa. Božana Šljivar;
- izabran je koordinator Komisije iz Agencije za osiguranje, gđa Tamara Pejić-Petković;
- usvojen je Izvještaj o radu Komiteta za 2011. godinu;
- usvojena je Informacija o stanju u finansijskom sektoru za 2011. godinu;
- usvojen je plan aktivnosti za 2012. godinu,

U 2012. godini Komisija za saradnju se posebno bavila analizom preduzetih aktivnosti nadzornih organa po zaključenom Sporazumu o saradnji, a razmatrane su i različite mogućnosti za poboljšanje saradnje između članova Komiteta.

2.2. Aktivnosti koje se odnose na unapređenje sektora

Osnovni ciljevi zbog kojih je osnovan Komitet, realizuju se kroz različite oblasti saradnje, odnosno aktivnosti koje se odnose na unapređenje sektora, a mogu se podijeliti na:

- očuvanje stabilnog finansijskog sistema,
- saradnja u nadzoru i
- promocija i edukacija.

2.2.1. Održavanje stabilnosti finansijskog sistema

Komitet je na svim održanim sjednicama analizirao stanje i stabilnost finansijskog sektora Republike Srpske, kroz različite izvještaje i informacije

Prema Sporazumu o saradnji nadzornih organa finansijskog sektora u RS, očuvanje stabilnog finansijskog sistema vrši se i kontinuiranim usaglašavanjem propisa. Regulatorne aktivnosti u izvještajnom periodu odnose se na iniciranje i razmatranje zakonske i podzakonske regulative, i to :

- **Zakon o unutrašnjem platnom prometu i Zakon o jedinstvenom registru poslovnih računa**

Komitet i Komisija su razmatrali nacрте zakona Zakon o unutrašnjem platnom prometu i Zakon o jedinstvenom registru poslovnih računa. Predloženi zakoni su sačinjeni u cilju jačanja finansijske discipline i zaštite povjerenika.

- **Zakon o investicionim fondovima**

Komitet je informisan da je pripremljen prednacrt Zakona o izmenama i dopunama Zakona o investicionim fondovima, te da je to prelazna faza za donošenje novog zakona. U prednacrtu je predstavljeno da se zatvoreni investicioni fondovi sa javnom ponudom transformišu u otvorene koji dominiraju na tržištu kapitala, sa ukupnim brojem od 14 zatvorenih investicionih fondova sa javnom ponudom, koji su nastali transformacijom privatiacionih

investicionih fondova, to je jako veliki broj u odnosu na broj otvorenih investicionih fondova sa javnom ponudom kojih ima svega dva. Na trenutno stanje značajno je uticala ekonomska kriza koja je poljuljala povjerenje investitora u proizvode koje nudi tržište kapitala uopšte. Predloženi materijal zakona je djelimično usklađen sa direktivama EU. Cilj izmjena zakona je, između ostalog i, rekonstrukcija portfelja u naredne dvije godine.

- **Zakon o Agenciji za bankarstvo RS**

U izradi Zakona o Agenciji za bankarstvo Republike Srpske učestvovali su predstavnici Agencije za bankarstvo Republike Srpske, te konsultanti kroz projekat pružanja tehničke pomoći finansijskom sektoru u BiH „Partnerstvo za unapređenje ekonomskih reformi“ (engl. Partnership for Advancing Reforms in Economy – PARE), a pod pokroviteljstvom USAID-a. Zakon je usklađen sa direktivama Evropske unije i preporukama MMF-a kroz postojeći Stand-by aranžman.

Značajnu novinu čini definisanje instituta poslovne tajne, koji je neophodan radi zaključivanja memoranduma o razumjevanju sa regulatorima iz Evropske unije. Izmjene se odnose na usklađivanje sa evropskim direktivama, dok su pojedine odredbe direktno preuzete iz direktiva.

- **Zakon o porezu na dohodak**

Agencija za osiguranje Republike Srpske i Komisija za hartije od vrijednosti Republike Srpske su podržale inicijativu Udruženja društava za osiguranje za izmjene i dopune Zakona o porezu na dohodak, a u pogledu uvođenja poreskih ulakšica za životno osiguranje.

- **Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostalim obaveznim osiguranjima od odgovornosti**

Agencija za osiguranje Republike Srpske priprema nacrt novog Zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostalim obaveznim osiguranjima od odgovornosti. Uporedo se vrši i liberalizacija tržišta auto osiguranja. Agencija za osiguranje je dobila donaciju, u obliku tehničke pomoći od strane Svjetske banke u okviru projekata FIRST initiative, za realizaciju liberalizacije, što predstavlja jedan od ključnih segmenata na tržištu osiguranja.

- **Usklađivanje propisa koji regulišu podređene dužničke instrumente (subordinisani dug) kao stavku dodatnog kapitala finansijskih institucija u propisima u Republici Srpskoj**

U cilju uspostavljanja jednakih uslova poslovanja finansijskih institucija u Republici Srpskoj, utvrđena je i potreba da se usklade propisi koji regulišu podrđene dužničke instrumente koje finansijske institucije mogu da koriste kao stavka dodatnog (dopunskog) kapitala pri obračunu adekvatnosti kapitala.

- **Pored regulatornih aktivnosti usmjerenih na održavanje stabilnosti finansijskog sektora, Komisija i Komitet su razmatrali Izvještaje o napretku u procesu evropskih integracija za 2012. godinu, i to u dijelu koji se odnosi na napredak u finansijskom sektoru. U tom pogledu je zaključeno da je potrebno podići nivo koordinacije prilikom izrade ovih izvještaja, kako bi se ažurno evidentirao napredak u procesu evropskih integracija, a što u prethodnom periodu nije bio slučaj. U tu**

svrhu, Ministarstvo finansija je, u izvještajnom periodu preuzelo, aktivnu ulogu u koordinaciji ovih aktivnosti.

2.2.2. Saradnja u obavljanju nadzora

Na sjednicama Komiteta razmjenjivane su informacije iz oblasti nadzora od zajedničkog značaja. Pored toga:

- Na zahtjev Komisije za hartije od vrijednosti, Agencija za osiguranje je dostavljala podatke o broju, vrsti i predmetu izvršenih kontrola u društvima, zajedno sa izrečenim mjerama iz nadzora, a radi utvrđivanja da li se radi o informacijama koje su emitenti obavezni da objavljuju,
- Agencija za osiguranje uputila je zahtjev Komisiji za hartije od vrijednosti da se u utvrdi da li u slučaju nekih transakcija hartijama od vrijednosti, koje su provodila društva za osiguranje, ima elemenata manipulacije,
- Prilikom provođenja nadzora nad pojedinim društvima za osiguranje, Agencija za osiguranje, dostavila je Agenciji za bankarstvo informacije koje upućuju na sumnju u nepoštovanje propisa iz oblasti platnog prometa,
- Prilikom provođenja nadzora nad društvima za osiguranje, Agencija za osiguranje dostavila je Poreskoj upravi više različitih informacija, koje upućuju na nepoštivanje poreskih propisa.

2.2.3. Promocija i edukacija

U izvještajnom periodu, Komisija je izvršila analizu preduzetih aktivnosti i identifikovala slabosti u oblasti finansijske edukacije u Republici Srpskoj, na osnovu koje je sačinila informaciju za Komitet.

Na osnovu Informacije o aktivnostima i identifikovanim slabostima u oblasti finansijske edukacije u Republici Srpskoj, Komitet je zaključio da je neophodno inicirati planske i koordinisane aktivnosti u ovoj oblasti. U tu svrhu, održan je i sastanak sa predstavnicima Svjetske Banke, na kojem su sagledane mogućnosti dobijanja pomoći u izradi strategije podizanja finansijske pismenosti u Republici Srpskoj. Dodatno, od misije Svjetske Banke u BiH dobijene su smjernice za izradu i provođenje strategije finansijskog opismenjavanja stanovništva.

U izvještajnom periodu, Komitet je, uz saradnju sa Komisijom, razvio projekat finansijske edukacije, posebno razvijen u dijelu saradnje sa visokoškolskim ustanovama u Republici Srpskoj.

Komitet je donio Odluku o saradnji sa visokoškolskim ustanovama u cilju finansijske edukacije mladih / studenata u Republici Srpskoj. Ovom odlukom je bliže uređen način

saradnje Komiteta sa visokoškolskim ustanovama u Republici Srpskoj, u cilju finansijske edukacije mladih u Srpskoj. Saradnja se odvija kroz aktivnosti:

- zajedničkih predavanja, odnosno prezentacija iz oblasti finansija i nadzora u finansijskom sektoru studentima visokoškolskih ustanova,
- objavljivanju zajedničkog konkursa za nagrađivanja najboljih diplomskih ili stručnih radova studenata iz oblasti finansija i
- organizovanja tzv. „dana otvorenih vrata“ za posjetu studenata nadzornim organima i drugim institucijama finansijskog tržišta.

S tim u vezi zaključen je i Sporazum o zajedničkoj realizaciji aktivnosti saradnje sa visokoškolskim ustanovama u cilju finansijske edukacije mladih/studenata u Republici Srpskoj između Ministarstva finansija Republike Srpske, Komisije za hartije od vrijednosti Republike Srpske, Agencije za bankarstvo Republike Srpske, Agencije za osiguranje Republike Srpske, Banjalučke berze a.d. Banja Luka i Centralnog registra hartija od vrijednosti Republike Srpske.

Cilj ovakvog vida edukacije mladih je promovisanje finansijskog tržišta i nadzornih organa.

Program edukacije mladih/studenata u Republici Srpskoj predstavlja samo jedan segment podizanja finansijske pismenosti stanovništva. U narednom periodu potrebno je pristupiti aktivnostima izrade sveobuhvatnog programa finansijske edukacije stanovništva i identifikovati nosioce aktivnosti.

2.2.4. Institucija ombudsmana

2.2.4.1. Ombudsman u osiguranju

U okviru Agencije RS osnovana je 2008. godine Kancelarija Ombudsmana u osiguranju, sa ciljem zaštite prava i interesa osiguranika, korisnika osiguranja i trećih oštećenih lica. Ovo je bio prvi oblik institucionalne zaštite potrošača u cijelom finansijskom sistemu Bosne i Hercegovine.

Posredovanje Ombudsmana obuhvata različite radnje koje se preduzimaju radi rješavanja spora vansudski, pa tako donosi preporuke (pojedinačne ili opšte) ili organizuje, sastanak – posredovanje/medijacija u situacijama kada ocijeni da je to najpogodniji način u konkretnom slučaju.

U značajnom broju pritužbi i prigovora kojima je pokrenut postupak kod Ombudsmana u osiguranju stranke odustanu od prigovora i postupak se obustavi iz razloga što društvo za osiguranje, nakon što Ombudsman u osiguranju zatraži da se izjasni, ispravi svoje ponašanje po konkretnom odštetnom zahtjevu i postigne dogovor sa strankom, te se na taj način riješi spor.

Ombudsman je tokom 2012. godine donio veći broj pojedinačnih, ali i nekoliko opštih preporuka, sa ciljem da se društva usklade sa propisima, dobrim poslovnim običajima i Etičkim kodeksom društava za osiguranje. Do sada donešene i na službenoj internet stranici objavljene Opšte preporuke:

-
- Akt o rješavanju odštetnog zahtjeva,
 - Postupanja prije zaključivanja ugovora o osiguranju – predugovorno informisanje,
 - Zloupotrebe pri korišćenju vansudske nagodbe/ poravnanja,
 - Komunikacija sa podnosiocima odštetnih zahtjeva i
 - Nekorektne odredbe o gubitku prava iz osiguranja.

Kancelarija Ombudsmana u osiguranju i stručne službe Agencije pripremili su i izdali u 2012. godini dva Informatora i to *Osiguranje od autoodgovornosti i Šta treba znati o osiguranju*.

2.2.4.2. Ombudsman u bankarstvu

U skladu sa Zakonom o Agenciji za bankarstvo Republike Srpske (“Službeni glasnik RS“ broj 67/07 – Prečišćeni tekst i 40/11), osnovni zadaci Ombudsmana za bankarski sistem Republike Srpske (u daljem tekstu: Ombudsman) su:

- pružanje informacija o pravima i obavezama korisnika i davalaca finansijskih usluga,
- razmatranje prigovora korisnika finansijskih usluga i davanje odgovora, preporuka i mišljenja, te predlaganje mjera za rješavanje prigovora,
- praćenje i predlaganje aktivnosti za unapređenje odnosa između korisnika finansijskih usluga i finansijskih organizacija bankarskog sistema Republike Srpske,
- ispitivanje aktivnosti na finansijskom tržištu radi zaštite prava korisnika finansijskih usluga,
- posredovanje u mirnom rješavanju spornih odnosa između korisnika finansijskih usluga i finansijskih organizacija bankarskog sistema Republike Srpske,
- davanje smjernica ili preporuka u vezi sa posebnim standardnim uslovima ili aktivnostima za primjenu dobrih poslovnih običaja u poslovanju finansijskih organizacija bankarskog sistema Republike Srpske,
- predlaganje Upravnom odboru Agencije za bankarstvo Republike Srpske donošenja akata u oblasti zaštite prava korisnika finansijskih usluga,
- saradnja sa drugim nadležnim organima i obavljanje drugih radnji i poslova iz oblasti zaštite prava korisnika finansijskih usluga.

U periodu od 01.01. – 31.12.2012. godine, u organizacionoj jedinici Ombudsmana zaprimljeno je 139 prigovora i obavještenja povodom nastalih spornih odnosa i ostalih pravnih situacija sa spornim predmetom stvari ili opštim zahtjevom da se rasprave određena pitanja u pojedinačnim odnosima korisnika i davalaca finansijskih usluga, a u vezi sa poslovanjem i radom finansijskih organizacija bankarskog sistema Republike Srpske. Od postupaka povodom ovih prigovora i obavještenja koji se trenutno vode u ovoj organizacionoj jedinici, u različitim fazama postupka u toku je rad po 11 prigovora odnosno obavještenja.

Od 134 završena postupka po prigovorima i obavještenjima korisnika finansijskih usluga, uključujući i 28 postupaka koji su pokrenuti u toku 2011. godine, u posmatranom vremenu:

41 osnovan prigovor korisnika je pozitivno riješeno za korisnike

6 osnovanih prigovora - finansijska organizacija nije prihvatila prijedlog korisnika za posredovanje u mirnom rješavanju spornog odnosa

4 osnovana prigovora - korisnik nije prihvatio prijedlog finansijske organizacije za posredovanje u mirnom rješavanju spornog odnosa

21 prigovor - odustanak podnosioca od prigovora

19 neosnovanih prigovora korisnika

43 prigovora - dati su obrazloženi odgovori korisnicima sa uputstvima u vezi sa primjenom važećih materijalnih i procesno-pravnih propisa u pojedinačnim stvarima i neophodnim daljim postupcima (19 prigovora proslijeđeno je drugoj nadležnoj instituciji, jer je dalje

postupanje u nadležnosti Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine, imajući u vidu nastala dejstva, eventualnu sudsku nadležnost ili određivanje nadležnog organa ili lica sa javnim ovlaštenjima, dok su 3 prigovora sa dokumentacijom proslijeđena nadležnim pravosudnim institucijama).

a) Broj pitanja po davaocima finansijskih usluga

Davaoci finansijskih usluga	Broj pitanja
Banke	128
Mikrokreditne organizacije	11
Davaoci lizinga	0
Štedno kreditne organizacije	0
Ostalo	0
UKUPNO	139

b) Broj pitanja po vrstama finansijskih usluga

Vrste finansijskih usluga	Broj pitanja i postotak
Krediti	97 (70%)
Depozitni poslovi	6 (4%)
Platni promet	9 (7%)
Elektronski instrumenti plaćanja	13 (9%)
Ostalo	14 (10%)
UKUPNO	139 (100%)

Kroz iskustvo i praksu u dosadašnjem radu organizacione jedinice Ombudsmana, i dalje se potvrđuje opravdanost postojanja funkcije zaštite prava korisnika finansijskih usluga u Republici Srpskoj, koja je po svemu specifična i složena, imajući u vidu sve materijalne promjene do kojih se dolazi izvršavanjem postavljenih zadataka, a posebno cjelokupnost ušteda materijalnih, personalnih i drugih javnih resursa koje se ostvaruju kroz alternativni način rješavanja spornih odnosa, usaglašavanjem stavova i na miran način, o čemu će u daljem dijelu izvještaja biti riječi u osnovnim napomenama.

Nakon ocjene vrste spornog odnosa po pojedinačnim prigovorima, te uzimajući u obzir imperativni karakter relevantne regulative i zaštićene interese, značajna aktivnost u odnosima sa pojedinačnim davaocima finansijskih usluga je preduzeta radi otklanjanja uzroka nastanka sporova u vezi sa nepravilnim određivanjem zatezних kamata, insistiranjem na poštivanju okvira postavljenih prije svega Zakonom o obligacionim odnosima i Zakonom o visini stope zatezne kamate ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 19/01, 52/06 i 103/08), iz kojih razloga i konstatujemo značajan izostanak prigovora po ovom predmetu.

U izvještajnom periodu, primjetno je smanjenje broja prigovora na postupanje davalaca finansijskih usluga koji imaju za predmet određivanje naknada za prijevremenu otplatu kredita i neobavješavanje ili neadekvatno obavješavanje korisnika o promjenama uslova u otplati kredita ili drugim relevantnim okolnostima, uz napomenu da su posredovanjem Ombudsmana u svim ovim slučajevima prigovori podnosilaca pozitivno riješeni.

Kao djelimična promjena, konstatovan je i određen broj slučajeva u kojima su korisnici odustali od daljeg postupka ili nisu stavili prijedloge za posredovanje ili ih prihvatili od druge strane, iz razloga što je riječ o licima koja i prethodno, u smislu svojih osporavanja postupka davaoca koje su istakli i kao predmet prigovora, se nalaze u pravnoj situaciji u kojoj finansijska organizacija treba preduzimati radnje u sudskom postupku radi ostvarivanja svojih potraživanja u krajnjoj liniji i prinudnim putem.

U skladu sa izdatim preporukama, primjetan je trend znatnog smanjenja ili zaustavljanja prigovora koji se tiču sporova u vezi sa odbijanjem finansijskih organizacija da se korisniku i drugom učesniku saopšte određeni podaci ili preda dokumentacija u vezi sa pojedinačnim

pravni poslom, neophodni radi ostvarivanja njihovih prava i interesa, a ukoliko se i pojave u radu, pozitivno se rješavaju uz učešće Ombudsmana.

S obzirom na početak primjene Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o bankama Republike Srpske, evidentno je smanjenje broja prigovora po onim predmetima koji su u dosadašnjem radu bili najviše zastupljeni, a odnosili su se na sporne odnose iz perioda prije izvršenih izmjena i dopuna o kojima je riječ, a u vezi sa primjenom nove regulative zatražena su i početna izjašnjenja i izdate preporuke i prema bankama iz Federacije Bosne i Hercegovine koje posluju u Republici Srpskoj. Slijedom toga, ali i s obzirom na duži izvještajni period u odnosu na 2011. godinu, može se zaključiti da izvršena izmjena propisa, koja prilagođeno preuzima osnovne institute i prakse prava Evropske Unije, predstavlja razlog i određenog porasta broja neosnovanih prigovora, s obzirom na uspostavljenu detaljniju regulaciju ponašanja finansijskih organizacija u pružanju finansijskih usluga gdje je bilo nužno.

Postupci vođeni po pojedinačnim prigovorima i upiti korisnika finansijskih usluga i dalje ukazuju na nedovoljna znanja i informisanost korisnika, a ima još mnogo prostora i za poboljšanja u radu zaposlenih u finansijskim organizacijama koji neposredno kontaktiraju sa korisnicima radi ostvarivanja prava i obaveza iz pojedinačnih ugovornih odnosa, posebno u izdvojenim organizacionim dijelovima.

U dosadašnjem radu na raspravljanju prigovora i obavještenja korisnika konstantno se unapređuje saradnja sa davaocima finansijskih usluga u svrhu postizanja rješenja spornih odnosa na najbrži i najefikasniji način, uz stalno argumentovanje cjelishodnosti prihvatanja objektivno mogućih rješenja, i pruža pomoć njihovim nadležnim službama u tom smislu, kako u primjeni važećih normi na pojedinačne slučajeve, tako i u odnosima sa korisnicima. Za efikasnost rada organizacionog dijela Ombudsmana i ostvarivanje ciljeva zaštite korisnika bitna je činjenica da su riješeni sporni odnosi gotovo u cjelini raspravljani u fazi tzv. prethodnog postupka, bez sprovođenja postupaka posredovanja, koji su već po sebi lišeni niza formalnosti. U ovom izvještajnom periodu, organizacije bankarskog sistema, uzimajući u obzir prvenstveno nametnute zakonske obaveze, prisutnost dugoročne neizvjesnosti i njen sve značajniji uticaj na poslovanje, nakon neophodnih usklađivanja, preduzimaju aktivnosti radi unapređenja transparentnosti svojih usluga, iako su to još uvijek aktivnosti sa pravno-formalnim obilježjima, ali po našoj ocjeni i sa shvatanjem potrebe unapređenja odnosa sa korisnicima i poboljšanja kvaliteta finansijskih usluga.

3. Stanje finansijskog sektora u 2012. godini

Finansijski sektor Republike Srpske čine banke, mikrokreditne organizacije, lizing društva, društva za osiguranje, dobrovoljni penzijski fondovi, investicioni fondovi i drugi učesnici tržišta kapitala.

Tabela 3.1 – Struktura aktive finansijskog sektora – uporedni pregled za 2011. i 2012. godinu

R.B.	Dijelovi sektora finansijskih usluga (finansijske institucije)	31.12.2011.		31.12.2012.		Indeks
		Aktiva (u mil. KM)	Učešće (u %)	Aktiva (u mil. KM)	Učešće (u %)	
1.	Banke	5.762	86,86	6.235	88,00	108,23
1.1.	- ROA2	1,05%		0,26%		24,76
2.	Investicioni fondovi	355	5,35	352	4,97	99,15
3.	Društva za osiguranje	258	3,89	295	4,16	114,34
3.1.	- ROA	5,15%				
4.	Mikrokred. organizacije	249	3,76	181	2,55	72,57
4.1.	- ROA	7,13%		18,71%		262,41
5.	Lizing društva	5	0,08	22	0,91	414,73
5.1	- ROA	-		-		-
	UKUPNO	6.632	100	7.085	100	106,83

(Izvor: Nadležni regulatori)

U dosadašnjem periodu nije osnovan niti jedan dobrovoljni penzijski fond u Republici Srpskoj, iako postoji potreban zakonski okvir.

Bankarski sektor i sektor osiguranja nastavljaju trend jačanja u ukupnoj aktivni finansijskog sektora. Aktiva društava za osiguranje je po prvi put, od kad se vodi i objavljuje zvanična statistika³, veća od aktive mikrokreditnih organizacija i zauzima treće mjesto.

3.1. Bankarski sektor

Bankarski sektor Republike Srpske obuhvata 10 banaka sa većinskim privatnim kapitalom, uz dominaciju učešća stranog privatnog kapitala.

3.1.1. Osnovni pokazatelji

Ukupni bilansni nivo sa 31.12.2012. godine iznosi 7.157 miliona KM i bilježi stopu rasta od 8% u odnosu na 31.12.2011. godine.

Bilansni nivo bankarskog sektora sastoji se od bilansne aktive u iznosu od 6.235 miliona KM sa stopom rasta od 7% i vanbilansne aktive u iznosu od 922 miliona KM sa stopom rasta od 5%. U narednoj tabeli daje se pregled osnovnih pokazatelja iz sektora bankarstva.

²ROA – Return on assets (Povrat na imovinu), izračunat kao racio neto rezultata i aktive

³Prvi izvještaj o stanju sektora osiguranja sačinjen je 2006. godine.

Tabela 3.1.1 – Osnovni pokazatelji iz bankarskog sektora Republike Srpske - uporedni pregled za 2011. i 2012. godinu

R.B.	Opis	31.12.2011.	31.12.2012.	Indeks
1.	Broj banaka	10	10	100,00
2.	Zaposleni	2.993	3.206	107,12
3.	Broj organizacionih dijelova	360	367	101,94
4.	Bilansna aktiva (u 000 KM)	5.761.550	6.235.439	108,23
5.	Bilansna aktiva/BDP⁴ (u %)	65,46%	71,59%	109,36
6.	Ukupni kapital (u 000 KM)	771.072	775.216	109,02
7.	Ukupni depoziti (u 000 KM)	4.009.166	4.358.818	108,72
	- Depoziti privrede	797.967	919.589	115,24
	- Depoziti stanovništva	1.689.534	1.931.965	114,35
	- Depoziti vladinih institucija	499.308	424.858	85,09
8.	Ukupni depoziti/BDP (u %)	46,25%	50,04%	108,19
9.	Ukupni krediti banaka iz RS (u 000 KM)	4.149.417	4.546.964	109,58
	- Krediti privredi	2.037.710	2.218.313	108,86
	- Krediti stanovništvu	1.643.735	1.681.866	102,26
	- Krediti Vladi i vladinim institucijama	437.451	600.542	137,28
10.	Kreditni stanovništvu/BDP (u %)	18,96%	19,30%	101,79
11.	Ukupna kreditna zaduženost stanovništva (kod banaka RS i filijala iz FBiH)	2.190.208	2.220.964	101,40
12.	HHI indeks koncentracije (aktiva)	1.608	1.560	97,01

(Izvor: Agencija za bankarstvo RS)

U 2012. godini depoziti u strukturi pasive učestvuju 70% i imaju stopu rasta od 9%. Depoziti građana su porasli za 14% a u strukturi ukupnih depozita povećali su svoje učešće sa 42% na 44%.

Kreditni su zabilježili rast od 9% i u strukturi aktive imaju dominantno učešće od 68%.

Kreditni i štednja građana su različito rasli u ovoj godini. Štednja je brže rasla od kredita, tako da je odnos kredita građana i štednje građana manji za 15 procentnih poena.

Dospjela potraživanja brže su rasla kod kredita datih privatnim preduzećima u odnosu na građane, ali je ukupni rast dospjelih potraživanja 30% u odnosu na 2011.god.

Nekvalitetni krediti takođe su porasli za 35% i ovim promjenama mora se posvetiti posebna pažnja.

3.1.2. Bilans uspjeha bankarskog sektora

Na nivou ukupnog bankarskog sektora ostvaren je neto dobit u iznosu od 15,6 miliona KM. Ostvareni rezultat bankarskog sektora dat je u narednoj tabeli.

⁴Procjena nominalnog BDP u 2011. god. iznosi 8.804 miliona KM (Izvor: Ekonomska politika RS za 2012. god.). BDP u 2010. godini iznosio je 8.308 miliona KM (Republički zavod za statistiku).

**Tabela 3.1.2 – Skraćeni bilans uspjeha na nivou bankarskog sektora Republike Srpske
- uporedni pregled za 2011. i 2012. godinu**

(u 000 KM)

OPIS	2011.		2012.		Indeks
	Ukupno	Učešće (u %)	Ukupno	Učešće (u %)	
1	2	3	4	5	6
1. PRIHODI PO KAMATAMA I SL. PRIHODI					
a) Prihodi od kamata i slični prihodi	325.039	73	347.560	74	107
b) Operativni prihodi	122.949	27	124.647	26	101
2. UKUPNI PRIHODI (1.a+1.b)	447.988	100	472.207	100	105
3. RASHODI					
a) Rashodi po kamatama i slični rashodi	122.976	32	127.183	28	103
b) Poslovni i direktni rashodi	54.698	14	109.729	25	201
v) Operativni rashodi	203.559	53	211.510	47	104
4. UKUPNI RASHODI (3.a+3.b+3.v)	381.233	100	448.422	100	118
UKUPNI PRIHODI - RASHODI (2-4)	66.755		23.785		36
DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	67.348		57.292		85
GUBITAK	593		33.507		5650
POREZI	8.607		8.224		96
Dobit po osnovu povećanja odloženih poreskih sredstava i smanjenja odloženih poreskih obaveza	560		194		35
Gubitak po osnovu povećanja odloženih poreskih sredstava i smanjenja odloženih poreskih obaveza	401		122		30
NETO-DOBIT /GUBITAK	58.307		15.633		27

(Izvor: Agencija za bankarstvo RS)

Na profitabilnost bankarskog sektora sa krajem 2012. godine značajan uticaj je imao finasijski rezultat jedne manje banke, koja je ostvarila gubitak u iznosu od 33,7 miliona KM. Devet banaka ima dobit od 49,3 miliona KM, neto dobit je 15,6 miliona KM i manja je za 73% u odnosu na 2011. godinu.

Koeficijenti profitabilnosti bankarskog sektora sa krajem 2012.godine pokazuju značajno pogoršanje, što se vidi iz sljedećeg:

- povrat na aktivu (ROA) kao odnos neto dobiti i prosječne neto aktive je 0,3 %, a sa 31.12.2011. godine je bio 1% (opšte prihvaćeni standard je 1%);
- povrat na kapital (ROE) kao odnos neto dobiti i prosječnog ukupnog kapital je 2,0 %, a sa 31.12.2010. godine je bio 8,2% (opšte prihvaćeni standard je iznad 10%);
- produktivnost banaka mjerena kao odnos ukupnih prihoda i prosječne neto aktive je 5,8% (sa 31.12.2011. godine bila je 5,8%).

3.1.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope banaka

Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope računaju se na novoodobrene kredite, odnosno primljene depozite u izvještajnom mjesecu. Efektivna kamatna stopa je tržišna cijena bankarskih proizvoda, odnosno usluga. Prosječne ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope po kreditima za 2011. i 2012. godinu date su u nastavku.

Tabela 3.1.3 – Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope na kredite u Republici Srpskoj - uporedni pregled za 2011. i 2012. godinu

R.B.	O P I S	Prosječne ponderisane kamatne stope (u %)							
		I-XII 2011.				I-XII 2012.			
		Banke RS		Jed. banaka iz FBiH		Banke RS		Jed. banaka iz FBiH	
		NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1.	Ponderisane kamatne stope na kratkoročne kredite	7,75	9,32	7,73	8,93	7,25	8,64	6,07	6,62
1.1	Privredi	8,18	9,96	7,23	7,52	7,52	9,01	6,07	6,62
1.2	Stanovništvu	10,07	12,64	10,20	16,03	9,74	13,22	6,58	6,82
2.	Ponderisane kamatne stope na dugoročne kredite	7,90	8,65	8,72	9,82	7,76	8,48	10,33	15,73
2.1	Privredi	7,71	8,40	7,58	8,34	7,53	8,11	8,58	9,97
2.2	Stanovništvu	8,27	9,24	9,07	10,27	8,56	9,81	8,85	9,97
2.2.1	Stambeni krediti	6,12	6,48	7,11	7,69	6,21	6,83	7,28	7,81
3.	Ukupno ponderisane kamatne stope	7,82	9,04	8,49	9,61	7,47	8,57	7,79	8,65

NKS-nominalna kamatna stopa; EKS-efektivna kamatna stopa (Izvor: Agencija za bankarstvo RS)

Prosječne nominalne i efektivne kamatne stope na kredite banaka iz Republike Srpske za 2012. godinu imaju trend pada u odnosu na 2011.godinu. S druge strane, stope po oročenim depozitima imaju takođe trend pada, što se vidi iz podataka u narednoj tabeli.

Tabela 3.1.4 – Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope po oročenim depozitima u Republici Srpskoj - uporedni pregled za 2011. i 2012. godinu

NKS-nominalna kamatna stopa; EKS-efektivna kamatna stopa (Izvor: Agencija za bankarstvo RS)

R.B.	O P I S	Prosječne ponderisane kamatne stope (u %)							
		I-XII 2011.				I-XII 2012.			
		Banke RS		Jed. banaka iz BiH		Banke RS		Jed. banaka iz BiH	
		NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1.	Kamatne stope na krat. depozite	2,65	2,66	1,70	1,73	2,25	2,26	1,29	1,31
2.	Kamatne stope na dug. depozite	4,28	4,28	3,64	3,75	4,50	4,51	3,26	3,30
3.	Ukupno ponderisane kamatne stope na depozite u Republici Srpskoj	3,16	3,17	3,10	3,19	2,77	2,77	2,76	2,79

3.2. Mikrokreditne organizacije

Do kraja 2012. godine u Republici Srpskoj licencirano je 8 mikrokreditnih organizacija (u daljem tekstu: MKO) i to 3 mikrokreditna društva – MKD, kao profitne organizacije i 5 mikrokreditne fondacije – MKF, kao neprofitne organizacije. Agencija za bankarstvo dala je dozvolu za rad za 113 organizacionih dijelova MKO, koji posluju u okviru 8 MKF, koji imaju sjedište u Federaciji BiH.

3.2.1. Osnovni pokazatelji

Osnovni pokazatelji u vezi sa sektorom MKO dati su u narednoj tabeli.

Tabela 3.2.1 – Osnovni pokazatelji MKO Republike Srpske - uporedni pregled za 2011. i 2012. godinu

R.B.	Opis	31.12.2011.	31.12.2012.	Indeks
1.	Broj MKO	8	8	100,00
2.	Zaposleni	341	273	80,06
3.	Bilansna aktiva (u 000 KM)	249.427	181.016	72,57
4.	Bilansna aktiva/BDP⁵ (u %)	2,88%	2,08%	72,22
5.	Osnovni kapital (u 000 KM)	49.524	43.170	87,17
6.	Ukupni krediti MKO iz RS (u 000 KM)	188.733	141.358	74,90
	- Krediti privredi	11.242	6.332	56,32
	- Krediti stanovništvu	177.491	135.026	76,07
7.	Ukupni krediti MKO iz RS i filijala iz FBiH plasirani stanovništvu RS (u 000 KM)	256.902	212.185	82,59

(Izvor: Agencija za bankarstvo RS)

Ukupni krediti MKO Republike Srpske iznose 141,4 miliona KM što je smanjenje od 25% u odnosu na 31.12.2011. godine. Prema ročnoj strukturi kredita dominantno je učešće dugoročnih kredita na koje se odnosi 122 miliona KM ili 87%, a na kratkoročne kredite (s dospjelim potraživanjima) 19,3 miliona KM ili 13%. Dospjela potraživanja se najvećim dijelom odnose na kredite fizičkim licima.

Prema granskoj strukturi, najveće je učešće kredita za poljoprivredu i kredita za ostale namjene.

Sa 31.12.2012. godine ukupni krediti poslovnih jedinica MKO sa sjedištem u Federaciji BiH, a koje posluju u Republici Srpsko, iznose 127,7miliona KM, od čega su 124,9 miliona KM ili 98% krediti fizičkim licima, a 2,8 miliona KM ili 2% krediti pravnim licima.

3.2.2. Bilans uspjeha MKO

Ostvareni rezultat sektora MKO dati su u nastavku:

Tabela 3.2.2 – Skraćeni bilans uspjeha na nivou MKO Republike Srpske - uporedni pregled za 2011. i 2012. Godinu
(u 000 KM)

O P I S	2011.				2012.				Indeks
	MKD	MKF	Ukupno	Učešće (%)	MKD	MKF	Ukupno	Učešće (%)	
1	2	3	4=(2+3)	5	6	7	8=(6+7)	9	10=8/4
1. PRIHODI PO KAMATAMA I SL.PRIHODI									
a) Prihodi od kamata i slični prihodi	37.714	277	37.991	98	25.430	295	25.725	98	68
b) Operativni prihodi	432	353	785	2	439	129	568	2	72
2. UKUPNI PRIHODI (1.a+1.b)	38.146	630	38.776	100	25.869	424	26.293	100	68
3. RASHODI									
a) Rashodi po kamatama i slični rashodi	12.421	77	12.498	34	7.502	75	7.577	33	61
b) Operativni rashodi	17.200	348	17.548	48	13.003	406	13.409	58	76
v) Troškovi rezervisanja za kred. i dr. gubitke	6.501	342	6.843	18	1.867	370	2.237	9	33
4. UKUPNI RASHODI (3.a+3.b+3.v)	36.122	767	36.889	100	22.372	851	23.223	100	63
5. VANREDNI PRIHODI	1.578	45	1.623		1.880	104	1.984		122
6. VANREDNI RASHODI	208	0	208		33	0	33		16
UKUPNI PRIHODI- RASHODI (2+5-4-6)	3.394	-92	3.302		5.344	-323	5.021		152
DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	3.394		3.394		5.344		5.344		157
VIŠAK/MANJAK PRIHODA NAD RASHODIMA		-92	-92			-323	-323		
POREZI	817		817		606		606		74
NETO DOBIT / GUBITAK	2.577	0	2.577		4.738	0	4.738		183

⁵Procjena nominalnog BDP u 2011. god. iznosi 8.804 miliona KM (Izvor: Ekonomska politika RS za 2012. god.). BDP u 2010. godini iznosio je 8.308 miliona KM (Republički zavod za statistiku).

VIŠAK / MANJAK PRIHODA NAD RASHODIMA		-92	-92			-323			
UKUPAN FINANSIJSKI REZULTAT	2.577	-92	2.485		4.738	-323	4.415		

(Izvor: Agencija za bankarstvo RS)

Sa 31.12.2011. godine pozitivan finansijski rezultat ostvarila su dva MKD u ukupnom iznosu od 4,7 miliona KM, a jedno MKD je poslovalo sa gubitkom u iznosu od 0,02 miliona KM, tako da je na nivou ukupnih MKD ostvarena dobit u iznosu od 4,68 miliona KM. U istom periodu MKF su ostvarile manjak prihoda nad rashodima u iznosu od 323 hiljade KM.

Na nivou mikrokreditnog sektora sa 31.12.2011. godine ostvaren je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 4,4 miliona KM.

3.2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope MKO

Efektivna kamatna stopa na mikrokredite je tržišna cijena tih kredita. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope računaju se na novoodobrene kredite u izvještajnom mjesecu.

Prosječne ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope MKO Republike Srpske i poslovnih jedinica MKO iz Federacije BiH date su u narednom tabelarnom pregledu:

Tabela 3.2.3 – Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope MKO u Republici Srpskoj – uporedni pregled za 2011. i 2012. godinu

R.B.	O P I S	Prosječne ponderisane kamatne stope (u %)							
		I-XII 2011.				I-XII 2012.			
		MKO RS		Jedinice MKO FBiH		MKO RS		Jedinice MKO FBiH	
		NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1.	Ponderis.kamatne stope na kratk. kredite	16,77	22,39	27,16	34,55	18,50	23,48	27,02	34,92
2.	Ponderis.kamatne stope na dugr. kredite	16,94	19,41	22,84	26,82	17,10	20,06	24,83	27,83
3.	Ukupno ponderis.kamatne stope na kredite	16,91	20,04	23,89	28,70	17,50	21,05	25,22	29,10

NKS-nominalna kamatna stopa; EKS-efektivna kamatna stopa

(Izvor: Agencija za bankarstvo RS)

Iz navedenog prikaza proizilazi da su MKO Republike Srpske u posmatranom periodu povećale kamatne stope na kredite, koje su i dalje znatno veće od istih u bankarskom sektoru.

U istom periodu jedinice MKO iz Federacije BiH, takođe, bilježe blagi rast kamatnih stopa i dalje su konstantno veće u odnosu prosječne stope MKO Republike Srpske.

3.3. Davaoci lizinga

Do 31.12.2012. godine Agencija za bankarstvo je izdala dvije dozvole za obavljanje poslova lizinga sa sjedištem u Republici Srpskoj. Dozvolu za rad u Republici Srpskoj ima 4 poslovnih jedinica, koje su u sastavu 4 društava za poslove lizinga sa sjedištem u Federaciji BiH

3.3.1. Osnovni pokazatelji

Osnovni pokazatelji sektora davalaca lizinga dati su u narednoj tabeli:

Tabela 3.3.1 – Osnovni pokazatelji za DL Republike Srpske - uporedni pregled za 2011. i 2012. godinu

R.B.	Opis	31.12.2011.	31.12.2012.	Indeks
1.	Broj davalaca lizinga	2	2	100,00
2.	Zaposleni	29	31	100,00
3.	Bilansna aktiva (u 000 KM)	5.221	21.653	414,73
4.	Bilansna aktiva/BDP⁶ (u %)	0,06%	0,25%	416,67
5.	Osnovni kapital (u 000 KM)	3.845	4.845	126,01
6.	Ukupni plasmani DL iz RS (u 000KM)	3.216	18.863	586,54
	- Finansijski lizing	3.216	18.862	586,50
	- Operativni lizing	0	1	-
	Ukupni plasmani filijala DL iz FBiH (u 000KM)	70.531	69.124	95,06
	- Finansijski lizing	67.354	65.887	94,75
	- Operativni lizing	3.177	3.237	101,89
7.	Ukupni plasmani DL iz RS i filijala iz FBiH plasirani stanovništvu RS (u 000 KM)	9.652	10.206	105,74

(Izvor: Agencija za bankarstvo RS)

Ukupni bilansni nivo DL sa sjedištem u Republici Srpskoj sa 31.12.2012. godine je 21,7miliona KM, od čega se 96% odnosi na jedno lizing društvo. Ukupni kapital DL iz RS iznosi 1,361 mil.KM i manji je 32% zbor gubitka prethodne i tekuće godine.

Sa 31.12.2012. godine sektor DL Republike Srpske ostvario je negativan finansijski rezultat u iznosu od 1,624 hiljada KM (jedan DL ima gubitak u iznosu od 1.554 hiljade KM, a drugo 70 hiljada KM).

3.4. Sektor osiguranja

Na tržištu osiguranja Republike Srpske u 2012. godini poslovalo je 11 društava za osiguranje i to 8 društava koje obavljaju isključivo poslove neživotnog osiguranja i 3 kompozitna društva (obavljaju poslove i životnog i neživotnog osiguranja).

Sa stanjem na dan 31.12.2012. godine na području Republike Srpske posluje i 9 filijala društva za osiguranje iz FBiH, a 5 društva iz Republike Srpske posluje putem filijale u FbiH.

3.4.1 Osnovni pokazatelji

Osnovni pokazatelji za sektor osiguranja Republike Srpske mogu se predstaviti kako slijedi:

Tabela 3.4.1. Osnovni pokazatelji za sektor osiguranja Republike Srpske uporedni pregled za 2011. i 2012. godinu⁷

	Opis	2011.	2012.	Indeks
1.	Broj društava za osiguranje	11	11	100,0
2.	Broj zaposlenih	1.211	1.194	98,6
3.	Poslovna aktiva (u 000 KM)	254.421	295.115	116,0
4.	Poslovna aktiva/BDP (u %)	2,9%	3,4%	117,2
5.	Kapital (u 000 KM)	98.825	119.146	120,6

⁶Procjena nominalnog BDP u 2011. god. iznosi 8.804 miliona KM (Izvor: Ekonomska politika RS za 2012. god.). BDP u 2010. godini iznosio je 8.308 miliona KM (Republički zavod za statistiku).

⁷Treba napomenuti da podaci iskazani u ovom izvještaju, koji se odnose na 2011. godinu, razlikuju se od podataka za istu godinu u Izvještaju o radu Komiteta za 2011.godinu, zbog izvršenih retrospektivnih korekcija finansijskih izvještaja naloženih od strane ovlašćenih revizora, a u skladu sa MRS 8 – Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške.

6.	Ukupna premija (6.1+6.2)	153.547	166.801	108,6
6.1.	Društva iz RS (premija u RS i FBiH) – u 000 KM	131.337	139.682	106,4
6.2.	Filijale iz FBiH (u 000 KM)	22.209	27.119	122,1
6.3.	HHI indeks koncentracije	1.137	1.196	105,2
7.	Premija ostvarena na teritoriji RS ⁸ (u 000 KM)	142.179	153.098	107,7
7.1.	Premija/BDP	1,6%	1,8%	108,8
7.2.	Premija/broj stanovnika	99,4	107,1	107,7
7.3.	Premija životnog osiguranja/ukupna premija	11,1%	11,8%	106,6
8.	Ukupno isplaćene štete (u 000 KM) ⁹	45.918	47.761	104,0

Izvor: Agencija za osiguranje Republike Srpske

Broj društava za osiguranje nije se mijenjao u odnosu na prethodnu godinu. U posmatranom periodu nije bilo većih oscilacija u broju zaposlenih, a kadrovska struktura se postepeno poboljšava. Bilansna aktiva u 2012. godini je veća u odnosu na prethodnu za 16%, dok je kapital veći za 20,6%. Na nivou sektora obezbjeđeno je ispunjavanje zahtjeva adekvatnosti kapitala.

Ukupna premija koju su ostvarila društva za osiguranje sa sjedištem u Republici Srpskoj i filijale društava za osiguranje iz FBiH porasla je za 8,6%. Analize pokazuje da se struktura premije postepeno mijenja u korist neobaveznih osiguranja. Premija životnog osiguranja bilježi stalni rast, što predstavlja pozitivan trend. U posmatranom periodu više je isplaćeno šteta u odnosu na prethodni period za 4%.

3.4.2. Bilans uspjeha sektora osiguranja

Rezultati poslovanja sektora osiguranja dati su u narednoj tabeli.

Tabela 34.2. Bilans uspjeha – za sva društva za osiguranje iz RS¹⁰ (u 000 KM)

P O Z I C I J A	2011.	udio	2012.	udio	Indeks 2012/11
	iznos		iznos		
A. POSLOVNI PRIHODI I RASHODI					
I - Poslovni prihodi (1+2+3+4+5+6)	140.687	89,3%	145.095	88,4%	103,1
1. Prihodi od premije i provizije osiguranja, saosiguranja, reosiguranja i retrocesija životnih osiguranja	10.398		11.719		112,7
2. Prihodi od premije i provizije osiguranja, saosiguranja, reosiguranja i retrocesija neživotnih osiguranja	117.850		121.790		103,3
3. Prihodi po osnovu učešća saosiguranja i reosiguranja i retrocesija u naknadi šteta neživotnih osiguranja	1.462		521		35,6
4. Prihodi od ukidanja i smanjenja rezervisanja neživotnih osiguranja	5.222		6.066		116,2
5. Prihodi od povrata poreskih i drugih dažbina i prihodi od premija, subvencija, dotacija, donacija i sl.	88		93		105,5

⁸ Prilikom obračuna pokazatelja 7.1, 7.2. i 7.3. uzeta je u obzir premija ostvarena na teritoriji RS, a ona uključuje: premiju društava za osiguranje iz RS – premija društava za osiguranje iz RS ostvarena u FBiH + premija filijala iz FBiH ostvarena u RS

⁹ Podatak se odnosi na ukupno isplaćene štete društava za osiguranje iz RS i filijala društava za osiguranje iz FBiH

¹⁰ Treba napomenuti da podaci iskazani u ovom izvještaju, koji se odnose na 2011. godinu, razlikuju se od podataka za istu godinu u Izvještaju o radu Komiteta za 2011. godinu, zbog izvršenih retrospektivnih korekcija finansijskih izvještaja naloženih od strane ovlašćenih revizora, a u skladu sa MRS 8 – Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške.

P O Z I C I J A	2011.	udio	2012.	udio	Indeks 2012/11
	iznos		iznos		
6. Drugi poslovni prihodi	5.667		4.906		86,6
II - Poslovni rashodi (1+2)	129.830	89,6%	130.460	90,8%	100,5
1. Funkcionalni rashodi (1.1.+1.2.+1.3.)	64.696		67.384		104,2
1.1. Rashodi za dugoročna rezervisanja i funkcionalne doprinose	9.707		10.629		109,5
1.2. Naknade šteta, ugovorenih iznosa i premija saosiguranja i reosiguranja	2.337		2.822		120,7
1.3. Naknade šteta i ostale naknade neživotnih osiguranja	52.652		53.934		102,4
2. Troškovi sprovođenja osiguranja	65.134		63.076		96,8
III - Poslovni dobitak/gubitak (I-II)	10.857		14.635		134,8
B. FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI					
I - Finansijski prihodi	6.183	3,9%	7.717	4,7%	124,8
II - Finansijski rashodi	443	0,3%	821	0,6%	185,5
III - Finansijski dobitak/gubitak (I-II)	5.741		6.896		120,1
AB - Dobitak/gubitak redovne aktivnosti (AIII+BIII)	16.598		21.531		129,7
V. OSTALI PRIHODI I RASHODI					
I - Ostali prihodi	10.438	6,6%	10.656	6,5%	102,1
II - Ostali rashodi	14.406	9,9%	11.257	7,8%	78,1
III - Dobitak/gubitak po osnovu ostalih prihoda i rashoda (I-II)	-3.969		-601		15,1
G. PRIHODI I RASHODI OD USKLADIVANjA VRIJEDNOSTI IMOVINE					
I - Prihodi od usklađivanja vrijednosti imovine	3		208	0,1%	7038,0
II - Rashodi od usklađivanja vrijednosti imovine	52		407	0,3%	778,9
III - Dobitak/gubitak po osnovu usklađivanja vrijednosti imovine (I-II)	-49		-199		404,2
D. PRIHODI PO OSNOVU PROMJENE RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA I ISPRAVKE GREŠAKA IZ RANLIJH GODINA					
	0		0		113,8
D I- RASHODI PO OSNOVU PROMJENE RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA I ISPRAVKE GREŠAKA IZ RANLIJH GODINA					
			18	0,0%	
Đ. DOBITAK /GUBITAK PRIJE OPOREZIVANjA (AB+VIII+ GIII+D)	12.580		20.713		164,7
E. TEKUĆI I ODLOŽENI POREZ NA DOBIT	1.460		2.439		167,0
Ž. ODLOŽENI PORESKI PRIHODI					
Z. NETO DOBITAK /NETO GUBITAK PERIODA (Đ-E+Ž)=(Z 1-Z 2)	11.120		18.274		164,3
1. Neto dobitak tekuće godine	15.024		18.815		125,2
2. Neto gubitak tekuće godine	3.904		540		13,8
I. OSTALI DOBICI I GUBICI U PERIODU					
I - Dobici utvrđeni direktno u kapitalu	300	0,2%	409	0,2%	136,3
II - Gubici utvrđeni direktno u kapitalu	140	0,1%	727	0,5%	518,0
III - Porez na dobitak koji se odnosi na ostale dobitke i gubitke	13		-50		
J. UKUPAN NETO REZULTAT U OBRAČUNSKOM PERIODU (Z+II-III-III)	11.266		18.007		159,8
K. UKUPNI PRIHODI I DOBICI (AI+BI+VI+GI+D+Ž+II)	157.612	100,0%	164.086	100,0%	104,1
L. UKUPNI RASHODI I GUBICI (AII+BII+VII+GII+DI+III+IIII)	144.885	100,0%	143.640	100,0%	99,1
Lj. UKUPAN BRUTO REZULTAT U OBRAČUNSKOM PERIODU (K-L)	12.727		20.446		160,7
M. TEKUĆI I ODLOŽENI POREZ NA DOBIT (E)	1.460		2.439		167,0
N. UKUPAN NETO REZULTAT U OBRAČUNSKOM PERIODU (Lj-M)=J	11.266		18.007		159,8

Izvor: Agencija za osiguranje Republike Srpske

Tabela 34.3. Pokazatelji rentabilnost imovine i rentabilnosti vlastitih sredstava

O P I S	2011.	2012.
Povrat na aktivu (ROA)	4,4	6,6
Povrat na ukupni kapital (ROE)	10,9	16,8

Izvor: Agencija za osiguranje Republike Srpske

Ukupan neto rezultat perioda koji je predmet raspodjele iznosi 18,274 mil. KM, a u njemu participira deset društava sa ostvarenim dobitkom od 18,815 mil. KM, dok je jedno društvo iskazalo neto gubitak od 0,5 mil. KM.

Ukupan neto rezultat u obračunskom periodu, kao razlika ukupnih prihoda i dobitaka utvrđenih direktno u kapitalu, sa jedne strane, i ukupnih rashoda i gubitaka utvrđenih direktno u kapitalu i tekućeg i odloženog poreza na dobit s druge strane, na nivou svih društava iznosi 18,007 mil. KM.

Uprkos složenim ekonomskim prilikama u RS i FBiH, 2012. godina bila je za sektor osiguranja uspješna. Sektor osiguranja je pokazao kratkoročnu otpornost na ekonomsku krizu, prije svega zbog velikog učešća obaveznih osiguranja u strukturi obračunate premije, kao i zbog male izloženosti tržištu hartija od vrijednosti.

3.4.3. Pregled ostalih učesnika na tržištu osiguranja

Pored društava za osiguranje i filijala društava iz FBiH posebnu ulogu na tržištu osiguranja Republike Srpske imaju i ostali učesnici koji su sa njima direktno povezani, čiji se pregled daje u nastavku.

Tabela 3.4.3 – Ostali učesnici na tržištu osiguranja

R.B.	Opis	31.12.2011.	31.12.2012.
1.	Zastupnici – fizička lica	129	145
2.	Zastupnici – preduzetničke radnje	26	26
3.	Društva za zastupanje iz RS	6	7
4.	Filijale društava za zastupanje iz FBiH	5	4
5.	Brokeri – fizička lica		5
6.	Brokeri – pravna lica (filijale iz FBiH)		2
7.	Ovlašćeni aktuari	18	21

Izvor: Agencija za osiguranje Republike Srpske

U 2012. godini Agencija je izdala dozvolu za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju Poštama Srpske, dok su dvije banke pokrenule postupak za dobijanje dozvole za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju, koji je završen početkom 2013. godini.

U izvještajnom periodu, Agencija je organizovala edukaciju, u dva ciklusa, i održala tri ispitna roka za polaganje stručnog ispita za provjeru stručnog znanja, potrebnog za dobijanje ovlaštenja za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju. Stručni ispit je položilo 187 kandidata.

Na internet stranici Agencije (www.azors.rs.ba) dostupan je izvod iz registara posrednika u osiguranju.

3.5. Tržište kapitala

3.5.1. Osnovni pokazatelji

Kao osnovni pokazatelji stanja tržišta kapitala Republike Srpske mogu se uzeti tržišna kapitalizacija, te ostvareni promet na Banjalučkoj berzi, koji su dati u narednim tabelama.

Tabela 3.5.1. – Pregled tržišne kapitalizacije hartija od vrijednosti sa Banjalučke berze (u 000 KM)

R.B.	OPIS	31.12. 2011.	31.12.2012.	Indeks
1.	Akcije	3.410.921	3.295.026	96,60
2.	Fondovi	133.489	137.334	102,88
3.	Obveznice	238.257	325.609	136,66
4.	Trezorski zapisi	52.758	68.642	130,10
5.	Ukupno	3.835.425	3.826.612	(0,23%)

(Izvor: Banjalučka berza)

Ukupna tržišna kapitalizacija svih hartija od vrijednosti, kojima se trguje na Banjalučkoj berzi, 30.12.2012. godine iznosila je 3.827 miliona KM, što je 0,23% manje nego na kraju 2011. godine.

Tabela 3.5.1.1 – Pregled prometa na Banjalučkoj berzi – uporedni pregled za 2010. i 2011. godinu (u KM)

R.B.	Ukupan promet	2011.	Učešće (u %)	2012.	Učešće (u %)	Indeks
1.	Akcije:					
1.1.	▪ Redovan promet	63.119.771	14,84	37.475.855	14,36	59,37
1.2.	▪ Blok posao	45.697.722	10,74	5.695.270	2,18	12,46
1.3.	▪ Preuzimanje	8.466.960	2,00	8.432.729	3,23	99,60
1.4.	▪ Aukcija za paket akcija	9.766.690	2,29	7.762.107	2,97	79,47
1.5.	▪ Javna ponuda	1.627.867	0,38	5.400.000	2,07	331,70
	Ukupno	128.678.510		64.765.960		
2.	Obveznice:					
2.1.	▪ Redovan promet	29.790.118	7,00	47.801.659	18,32	160,46
2.2.	▪ Javna ponuda	178.671.500	42,00	36.059.478	13,82	20,18
	Ukupno	208.461.618		83.861.137		
3.	Trezorski zapisi					
3.1	Redovan promet	-	-	17.315.384	6,64	-
3.2	Javna ponuda	88.316.356	20,75	94.989.459	36,40	107,55
	Ukupno	88.316.356		112.304.843		
4.	Ukupno	425.456.984	100,00	260.931.941	100,00	

(Izvor: Banjalučka berza)

U strukturi ukupnog prometa u 2012. godini dominiraju trezorski zapisi koji su prometovani putem javne ponude ali i u sekundarnom redovnom prometu, sa učešćem od 43% u odnosu na ukupno ostvareni promet.

Od ukupnog prometa u 2012. godini, 24,82% čini redovan promet akcijama, a 32,14% redovan promet obveznicama što je više nego prethodne godine (14,84% redovan promet akcijama, 7,00% obveznicama). Promet kroz aukcije za paket akcija čini svega 2,97% ukupnog prometa na Banjalučkoj berzi (2,30% ukupnog prometa u 2011. godini). Javna ponuda trezorskih zapisa koja čini 43,04 ukupnog prometa.

U 2012. godini, članovi Banjalučke berze su zaključili 7 blok poslova, znatno manje nego prethodne godine, kada je zaključeno 25 blok poslova. Ukupna vrijednost trgovanja sa blok poslovima iznosila je 5.695.269,9 KM, što predstavlja 2,18% ukupnog prometa na Banjalučkoj berzi (9,68% više nego prethodne godine).

U 2012. godini Banjalučkoj berzi je prijavljeno 41 posao po osnovu završenih ponuda za preuzimanje u ukupnoj vrijednosti od 8.432.729 KM, što je činilo 3,23% ukupnog prometa. Ostvareno je 36.059.478 KM prometa kroz sedam **javnih ponuda obveznica**, što je činilo 13,82% ukupnog prometa. Takođe, ostvareno je 5.400.000 KM prometa kroz dvije **javne ponude akcija**, što je činilo 2,07% ukupnog prometa.

U 2012. godini ostvareno je 94.989.459 KM prometa kroz četiri **javne ponude trezorskih zapisa**, što je činilo 36,4% ukupnog prometa ostvarenog na Banjalučkoj berzi u 2012. godini.

Berzanski indeksi su takođe značajan pokazatelj promjena cijena hartija od vrijednosti koje supredmet berzanske trgovine. Vrijednosti zvaničnih indeksa Banjalučke berze daju se u nastavku

Tabela 3.5.1.2 - Vrijednosti indeksa Banjalučke berze

R.B.	Indeks	31.12.2011.	21.12.2012.
1.	BIRS	876,36	807,23
2.	FIRS	1.822,07	1.886,9
3.	ERS 10	874,10	745,65

(Izvor: Banjalučka berza)

3.5.2. Tržišni učesnici i listirane hartije

Jedan od pokazatelja razvijenosti tržišta je broj tržišnih učesnika. U narednim tabelama daje se pregled tržišnih učesnika za 2011. i 2012. godinu, kao i listiranih hartija od vrijednosti na Banjalučkoj berzi.

Tabela 3.5.2.1 – Pregled učesnika na tržištu kapitala Republike Srpske – uporedni pregled za 2011. i 2012. godinu

R.B.	Ovlašćeni učesnici	2011. god	2012. god	Indeks
1.	Berzanski posrednici	13	11	86,61
2.	Društva za upravljanje inv.fondovima	14	13	92,85
3.	Investicioni fondovi	16	16	100
3.1.	Otvoreni	2	2	100
3.2.	Zatvoreni	14	14	100
4.	Kastodi banke	7	8	114,30
5.	Banke depozitari	4	4	100
6.	Brokери	20	23	115
7.	Investicioni savjetnici	1	2	200
8.	Investicioni menadžeri	33	39	118,18

(Izvor: Komisija za hartije od vrijednosti)

Uprkos godini krize i broj učesnika na tržištu kapitala nije doživio značajnije oscilacije.

Tabela 3.5.2.2 – Pregled listiranih hartija od vrijednosti na Banjalučkoj berzi – uporedni pregled za 2010. i 2011. godinu

R.B.	Opis	2011. god	2012. god	Indeks
1.	Listirane akcije	528	494	93,56
1.1.	- službeno berzansko tržište	39	41	105,12
1.2.	- slobodno berzansko tržište	488	452	92,62
1.3.	- novo tržište	1	1	100
2.	Listirane akcije- suspendovane	263	249	94,68
3.	Fondovi	14	14	100
3.1.	- zatvoreni fondovi	14	14	100
4.	Obveznice	54	62	114,81
5.	Trezorski zapisi	3	3	100
6.	UKUPNO:	862	822	95,36

(Izvor: Banjalučka berza)

Broj listiranih hartija takođe potvrđuje značaj emisije i prometa dužničkih instrumenata za razvoj domaćeg tržišta kapitala.

3.5.3. Investicioni fondovi

U Republici Srpskoj, zaključno sa 31.12.2012. godine, posluje trinaest društava za upravljanje investicionim fondovima, koja upravljaju sa četrnaest zatvorenih investicionih fondova i dva otvorena investiciona fonda.

Jedan od najvažnijih parametara u poslovanju investicionih fondova jeste neto vrijednost imovine, ukupno, i po akciji, odnosno udjelu. Prema propisima, za izračunavanje neto vrijednosti imovine fonda odgovorno je društvo za upravljanje, s tim da društvo poslove obračuna može prenijeti i na drugo lice, a na osnovu ugovora na koji saglasnost daje Komisija. Banka depozitar investicionog fonda vodi računa da je obračun neto vrijednosti pojedine akcije ili udjela u fondu obavljen u skladu sa propisima.

Tabela 3.5.3.1 – Pregled neto vrijednosti imovine zatvorenih investicionih fondova po akciji u KM, za period od 2008. do 2012. godine

R. br r	Naziv zatvorenog investicionog fonda	Neto vrijednost imovine po akciji u KM					
		31.12. 2008.	31.12. 2009.	31.12. 2010.	31.12. 2011.	31.12. 2012.	Promjena 2012/2011
1.	ZIF "BLB-PROFIT" a.d. Banja Luka	5,3	7,3	10,3	9,2	8,4	-9,1%
2.	ZIF "BALKAN INVESTMENT FOND" a.d. Banja Luka	6,5	7,0	7,2	7,5	8,1	8,2%
3.	ZIF "AKTIVA INVEST FOND" a.d. Banja Luka	5,7	8,5	11,7	10,4	10,6	2,4%
4.	ZIF "VAUČERSKO INVESTICIONI BIZNIS FOND" a.d. Banja Luka	5,9	7,1	11,1	9,3	8,4	-9,0%
5.	ZIF "UNIOINVEST FOND" a.d. Bijeljina	0,7	0,6	0,7	0,6	0,6	1,6%
6.	ZIF "JAHORINA KONSEKO INVEST" a.d. Pale	1,9	2,6	6,3	5,3	4,6	-13,0%
7.	ZIF "ZEPTER FOND" a.d. Banja Luka	9,3	13,0	15,9	16,3	16,8	2,9%
8.	ZIF "EUROINVESTMENT FOND" a.d. Banja Luka	11,5	18,4	22,8	24,6	22,9	-6,8%
9.	ZIF "PRIVREDNIK INVEST" a.d. Banja Luka	4,3	4,4	6,2	5,6	5,6	-0,9%
10.	ZIF "INVEST NOVA FOND" a.d. Bijeljina	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	-5,9%
11.	ZIF "BORS INVEST FOND" a.d. Banja Luka	4,7	6,2	9,9	10,3	8,5	-17,9%

R. br	Naziv zatvorenog investicionog fonda	Neto vrijednost imovine po akciji u KM					Promjena 2012/2011
		31.12. 2008.	31.12. 2009.	31.12. 2010.	31.12. 2011.	31.12. 2012.	
12.	ZIF "POLARA INVEST FOND" a.d. Banja Luka	6,6	12,7	18,1	15,6	15,0	-4,0%
13.	ZIF "VB FOND" a.d. Banja Luka	4,2	6,5	8,8	7,8	6,9	-11,7%
14.	ZIF "KRISTAL INVEST FOND" a.d. Banja Luka	10,3	12,4	16,1	14,2	13,4	-6,0%

(Izvor: Banjalučka berza)

U skladu sa Zakonom o investicionim fondovima i Pravilnikom o utvrđivanju vrijednosti imovine investicionog fonda i obračunu neto vrijednosti imovine po udjelu ili po akciji investicionog fonda, neto imovina investicionih fondova na dan 31.12.2012. godine uglavnom je obračunata na bazi prosječne cijene trgovanja ponderisane količinom hartija od vrijednosti prometovanih na berzi te prijavljenih blok poslova.

Iz prethodne tabele vidljivo je da je neto vrijednost imovine po akciji u 2012. godini u odnosu na prethodnu godinu kod 4 zatvorena investiciona fonda porasla dok je kod deset zatvorenih investicionih fondova došlo do smanjenja neto vrijednosti imovine po akciji.

Kretanje neto vrijednosti imovine otvorenih investicionih fondova pokazuje naredna tabela.

Tabela 3.5.3.2 - Pregled neto vrijednosti imovine otvorenih investicionih fondova po udjelu

R. br.	Naziv otvorenog investicionog fonda	Neto vrijednost imovine po udjelu (u KM)					Promjena 2012/2011.
		31.12. 2008.	31.12. 2009.	31.12. 2010.	31.12. 2011.	31.12. 2012.	
2.	OIF "KRISTAL KAPITAL"	63,73	65,9	70,2	67,6	69,0	2,1%
3.	OIF "MIKROFIN PLUS"	99,61	119,4	124,0	121,1	130,8	8,1%

(Izvor: Banjalučka berza)

Na dan 31.12.2012. godine u oba otvorena investiciona fonda došlo do porasta vrijednosti imovine po udjelu.

3.6. Per capita pokazatelji

U narednoj tabeli prikazani su najznačajniji pokazatelji koji se odnose na finansijski sektor, po glavi stanovnika Republike Srpske.¹¹

Tabela 3.6.1 – Pregled per capita pokazatelja finansijskog sektora

R.B.	OPIS	2011. god.	2012. god.
		KM po stanovniku	KM po stanovniku
1.	Bankarski krediti	1.501	3.181
2.	Kredit MKO	179	99
3.	Plasmani DL	6,7	48
4.	Ukupno obračunata premija ¹²	99,22	117
4.1	Premija životnog osiguranja	7,17	8
5.	Tržišna kapitalizacija	2.676	2.677

¹¹ Procjena broja stanovnika Republike Srpske za 2012. godinu iznosi 1,429 miliona, u skladu sa posljednjim raspoloživim podacima Zavoda za statistiku Republike Srpske.

¹² Ukupno obračunata premija obuhvata premiju koju su ostvarila društva za osiguranje iz RS i filijale društava iz FBiH, a isključena je premije koju su ostvarila društva za osiguranje iz RS na teritoriji FBiH

U 2012. godini povećan je stepen zaduženosti stanovništva po osnovu bankarskih kredita, što je, pored ostalog, posljedica opšteg pada aktivnih kamatnih stopa u ovom sektoru. S druge strane, došlo je do pada zaduženosti stanovništva kod sektora mikrokreditnih organizacija koje su u dužem vremenskom periodu nudile kredite pod znatno nepovoljnijim kamatnim uslovima. Oblast davalaca lizinga povećala je svoja potraživanja od stanovništva, ali je ovaj segment i dalje relativno nerazvijen u Republici Srpskoj.

Tržište osiguranja u RS karakteriše nepovoljna struktura premije uprkos konstantnom višegodišnjem rastu premije životnog osiguranja, nominalno, relativno i po glavi stanovnika.

4. Prijedlog mjera i aktivnosti za 2013. godinu

Radi izvršenja Zakonom predviđenih zadataka Komiteta za koordinaciju nadzora finansijskog sektora Republike Srpske, u nastavku dat je prijedlog aktivnosti Plana rada Komiteta za 2013. godinu:

1. Unapređenje zakonske regulative sadržane u programu rada Vlade i Narodne skupštine RS, i to:

- Zakon o Agenciji za bankarstvo Republike Srpske - definisanje poslovne tajne i postupanje sa tajnim podacima do kojih Agencija za bankarstvo dolazi tokom vršenja nadzora i obavljanja poslova iz svoje nadležnosti,
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o bankama Republike Srpske - definisanje roka trajanja privremene uprave u bankama i usklađivanje sa odredbama Zakona o osiguranju depozita u bankama u BiH,
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o investicionim fondovima - transformacija zatvorenih investicionih fondova, veća zaštita interesa malih akcionara zatvorenih investicionih fondova, promjena pozicije društava za upravljanje i izlaganje istih tržišnim principima poslovanja,
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o preuzimanju akcionarskih društava - usklađivanje sa direktivama EU i Zakonom o privrednim društvima,
- Zakon o obaveznim osiguranjima u saobraćaju - izrada Zakona uslovljena je rezultatima analize osposobljenosti društava za osiguranje iz Republike Srpske za proces liberalizacije cijena osiguranja od Agencije za osiguranje RS i procjenom uticaja liberalizacije na poslovanje društava za osiguranje, te usaglašavanja propisa na entitetskom nivou,
- Zakon o posredovanju u osiguranju - usklađivanje sa direktivama EU.

2. Razmatranje izvještaja o stanju u finansijskom sektoru Republike Srpske koji se dostavljaju Vladi i Narodnoj skupštini RS (polugodišnje i godišnje), kao i kvartalnih izvještaja,

3. Analiza primjene i efekata novih zakonskih propisa (unutrašnji platni promet, zaštita korisnika finansijskih usluga i sl.),

4. Analiza preduzetih aktivnosti nadzornih organa po zaključenom Sporazumu o saradnji, kao i poboljšanje saradnje i organizovanje zajedničkih kontrola nadzornih organa,

5. Sačinjavanje analize o mogućnosti, opravdanosti i prednosti institucionalnog objedinjavanja i organizovanja finansijskog nadzora u Republici Srpskoj (po potrebi),

6. Izrada i usvajanje programa finansijske edukacije korisnika finansijskih usluga, kao i organizovanje edukacije u cilju povećanja njihove informisanosti i pismenosti,

- Ostvarivanje saradnje sa visokoškolskim ustanovama u Republici Srpskoj (i cilju finansijskog osvješćivanja mladih).

7. Izrada godišnjeg izvještaja Komiteta, koji se prema članu 21. Zakona podnosi Narodnoj skupštini Republike Srpske, posredstvom Vlade. Godišnji izvještaj sadrži izvještaj o radu Komiteta, analizu stanja cjelokupnog finansijskog sektora, sa prijedlogom mjera i aktivnosti za dalji razvoj i napredak nadzora finansijskog sektora.

-
8. **Analiza i izrada plana preduzimanja mjera koje omogućavaju stvaranje potrebnih uslova za dalju postepenu primjenu pravila o slobodnom kretanju kapitala, u skladu sa odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju** (prijedlozi i rokovi za ukidanje pojedinih formalnosti, bazirani na iskustvu zemalja kod kojih je proces stabilizacije i pridruživanja u fazi finalizacije ili je isti završen, efekti integracije u Evropsku uniju u oblasti slobodnog kretanja kapitala).